

איראן וחזבאללה בברזיל: מעוצמה רכה לאיום ביטחוני

דני סיטרינוביץ' ושרלוט קוב¹ | 26 באוקטובר, 2026

בשנים האחרונות הפכה ברזיל לזירה שחשיבותה עבור איראן וחזבאללה הולכת וגוברת, ובה נפגשים השפעה דתית ותרבותית, מעורבות דיפלומטית, רשתות קהילתיות בתפוצות, מבצעי מידע ותשתית פיננסית. מאמר זה בוחן כיצד פעילויות הנראות נפרדות יכולות להתגבש לכדי אקוסיסטם רחב יותר, המאפשר השפעה, גיוס כספים, גיוס פעילים ואף אפשרות לפעולות חשאיות. תשומת לב מיוחדת מוקדשת לפעילות ההשפעה הדתית של איראן באמצעות אוניברסיטת אל-מצטפא הבינלאומית, לרשתות הקשורות לחזבאללה בברזיל ולהישענותה הגוברת של טהרן על מתווכים מקומיים ועל גורמים פוליטיים כדי לטשטש את מעורבותה בפעילות מעבר לים. הניתוח בוחן גם את תפקידם הגובר של מטבעות קריפטו ושל רשתות פיננסיות בלתי פורמליות בהעברות חוצות גבולות, ומשתמש בפרשת Braiscompany כדי להראות כיצד אנשים שאין להם זיקה גלויה לטרור עשויים עדיין לקיים קשרים כלכליים עם רשתות הקשורות לחזבאללה. ממצאים אלה מצביעים על נקודת תורפה קריטית בארכיטקטורת הביטחון של ברזיל: הנטייה לחקור השפעה אידאולוגית, פשיעה מאורגנת, מימון טרור ונכסים דיגיטליים כאתגרים נפרדים, ולא כממדים שלובים של איום אפשרי. המאמר טוען כי על ברזיל לעבור מחקירות תגובתיות למניעה מבוססת מודיעין, תוך שילוב של מודיעין פיננסי, ניתוח בלוקצ'יין, מיפוי רשתות מוסדיות והידוק שיתוף הפעולה הבינלאומי. במקביל, על ברזיל להבחין בין פעילות דתית וקהילתית לגיטימית לבין פעילות בלתי חוקית.

רקע

במשך שנים התמקד הדיון באיראן ובחזבאללה באמריקה הלטינית בעיקר בטרור, בגיוס כספים ובאזור משולש הגבולות בין ברזיל, ארגנטינה ופרגוואי. המסגרת הזאת כבר אינה מספקת. השאלה החשובה יותר כיום אינה רק אם יש לחזבאללה פעילים בברזיל, או אם איראן מתכננת פיגוע מסוים. השאלה היא אם טהרן וחזבאללה פיתחו אקוסיסטם של רשתות דתיות, פיננסיות ודיפלומטיות, וכן רשתות מידע ורשתות קהילתיות, שאפשר להפעילו כשהנסיבות מחייבות זאת.

ברזיל ראויה לתשומת לב מיוחדת משום שרבים מרכיביו של אקוסיסטם כזה מתקיימים בה זה לצד זה. התמונה העולה מן המידע הגלוי אינה של ארגון טרור חשאי יחיד, הממתין להוראות מטהרן או מביירות. זוהי תמונה של תשתית שבה פעילות דתית ותרבותית לגיטימית, השפעה אידאולוגית, קשרים עם קהילות התפוצה, רשתות פיננסיות, במות תעמולה ואנשים הקשורים לחזבאללה או למוסדות איראניים עשויים לחפוף זה לזה. עוצמה רכה וטרור אינם זהים. אולם תשתית של עוצמה רכה יכולה ליצור גישה, קשרים, לגיטימציה, הזדמנויות גיוס ורשתות לוגיסטיות, שגורמים עוינים עשויים לנצל.

בכמה ממדינות אמריקה הלטינית המרכזיות לווה השינוי הפוליטי לעבר ממשלות שמרניות ופרו-מערביות בהידוק שיתוף הפעולה הביטחוני עם ארצות הברית ובגישה תקיפה יותר כלפי איראן וחזבאללה. מגמה זו תורגמה לצעדים משפטיים ופיננסיים ולאמצעים למאבק בטרור, שהגבילו בהדרגה את יכולתן של רשתות הקשורות לאיראן וחזבאללה לפעול בחופשיות. כך, למשל, בינואר 2026 הכריזה ממשלת מיליי בארגנטינה על כוח קודס של משמרות המהפכה (IRGC-QF) ועל 13 אנשים הקשורים אליו כרשומים במרשם הטרור שלה, ובכך הכפיפה אותם לסנקציות פיננסיות ולהגבלות תפעוליות. ברזיל מהווה פער משמעותי בארכיטקטורת הביטחון האזורית הזו, שעודנה מתהווה. חרף חקירות וטענות בדבר רשתות

¹ שרלוט קוב היא חוקרת בכירה וראש מחלקת תוכן ב-NOMINIS, פלטפורמה למודיעין בלוקצ'יין

מימון, גיוס וסיוע הקשורות לחזבאללה בשטחה, ברזיל לא הכריזה עליו כארגון טרור. ככל שמדינות שכנות מגבירות את הלחץ המשפטי, הפיננסי והתפעולי, ברזיל עשויה להפוך לאטרקטיבית במידה הולכת וגוברת בעיני חזבאללה כסביבה למבצעי השפעה, לגיוס כספים, לפעילות פיננסית, לפעילות דתית ותרבותית, לגיוס אנשים ולסיוע לוגיסטי.

האקדמיה והתשתית הדתית

מאמצי איראן להרחיב את השפעתה בברזיל חורגים במידה רבה מיחסים דיפלומטיים ומעורבות פוליטית. החינוך הדתי הפך לאמצעי חשוב ליצירת קשרים מתמשכים בין מוסדות איראניים לקהילות מקומיות. אחת הדרכים שבהן טהרן פועלת להשגת מטרה זו היא הבאת סטודנטים מחו"ל לאיראן להכשרה דתית, ובכך היא מאפשרת להם לבנות קשרים אישיים עם אנשי דת ומוסדות איראניים ולהתוודע להשקפת העולם הדתית והמדינית של הרפובליקה האסלאמית.

באמריקה הלטינית יש [קהילות מוסלמיות](#) ותיקות, שרבות מהן צמחו ממהגרים מלבנון, מסוריה ומאזורים אחרים במזרח התיכון. ברזיל היא בית לאחת הקהילות המוסלמיות המבוססות ביותר באזור, ובה מסגדים, מרכזים דתיים ומוסדות תרבות הפזורים ברחבי המדינה. קהילות אלה, ובמיוחד מוסלמים שיעים בעלי קשרים משפחתיים והיסטוריים ללבנון, הפכו אף הן למוקד חשוב במאמצי איראן להרחיב את השפעתה הדתית והתרבותית באזור.

אוניברסיטת אל-מצטפא הבינלאומית באיראן, שמושבה בעיר קום, ממלאת תפקיד מרכזי במאמץ זה. סטודנטים ברזילאים נמשכו לאוניברסיטה בהמלצת אימאמים של מסגדים מקומיים, חברים ובני משפחה, וכן באמצעות יוזמות גיוס שקודמו ברשתות החברתיות. חלק מהבוגרים חוזרים לאחר מכן לברזיל, שם הם מעורבים במסגדים, בחינוך דתי ובפעילות תרבותית, ולרוב ממשיכים לשמר את הקשרים שיצרו בימי לימודיהם באיראן. לכן חשיבותה של אל-מצטפא חורגת בהרבה מגבולות הקמפוסים שלה באיראן. בוגריה יכולים להצטרף לרשת רחבה יותר של אישים ומוסדות דתיים הקשורים קשר הדוק לטהרן ותורמים להשפעתה בחו"ל. אין פירוש הדבר שלימודים באל-מצטפא מעידים מאליהם על מעורבות במודיעין האיראני או בפעילות בלתי חוקית אחרת. עם זאת, קשרים שנרקמים במסגרת תוכניות חינוך אלה יכולים להעניק למוסדות איראניים גישה לקהילות מקומיות וליצור הזדמנויות שארגוני הביטחון האיראניים עלולים לנצל.

המודל הלטינו-אמריקאי של אוניברסיטת אל-מצטפא כולל סמינרים, ביקורים לימודיים במימון איראני, תוכניות הכשרה לאנשי דת, הקמת מרכזים מסונפים, שיתוף פעולה אוניברסיטאי ופלטפורמות תקשורת. בין בוגרי אל-מצטפא יש כאלה שנקשרו לאחר מכן למסגדים ולמרכזי תרבות באמריקה הלטינית, שבהם דווח על פעילות או השפעה הקשורות לאל-מצטפא במדינות רבות, ובהן ברזיל, ארגנטינה, קולומביה וונצואלה. בדצמבר 2020 [הטיל](#) משרד האוצר האמריקאי סנקציות על אוניברסיטת אל-מצטפא הבינלאומית בגין סיוע לכאורה לפעילות גיוס ומודיעין מטעם IRGC-QF. לפי משרד האוצר, רשת הסטודנטים הבינלאומית של האוניברסיטה נוצלה לגיוס אנשים למיליציות הנתמכות בידי IRGC-QF, ובהן מיליציות הפועלות בסוריה.

החשש הוא מבני: איראן ו-IRGC-QF מנצלים תשתית ורשת בינלאומית המאפשרות בניית קשרים ארוכי טווח עם אישים וקהילות דתיים מקומיים. כאשר מסגד, מרכז תרבות או רשת אנשי דת קשורים לטהרן או לחזבאללה, הם יכולים להעניק גישה ארוכת טווח לקהילה וליצור תשתית להשפעה, לגיוס אנשים, לגיוס כספים ולבניית רשתות. מוסדות אלה חשובים מבחינה אסטרטגית משום שהם ניצבים בלב חיי הקהילה. הם יכולים לקשר בין אנשי דת, משפחות, אנשי עסקים, סטודנטים ובני הדורות הצעירים; לארגן אירועים דתיים ותרבותיים; לעצב נרטיבים פוליטיים; לקיים קשרים עם לבנון ועם איראן; ולגייס משאבים בעתות משבר פוליטי או צבאי. במובן זה, השפעה על מוסד דתי יכולה להעניק ערך שארגון חשאי אינו יכול ליצור בנקל בכוחות עצמו: לגיטימציה, המשכיות, אמון וגישה ישירה לקהילה.

ברזיל מספקת דוגמה מתועדת. ב-2010 הכריז משרד האוצר האמריקאי על איש הדת בילאל מוחסן ווהבה, ראש מסגד Mesquita do Brás בסאו פאולו, כגורם הקשור לטרור, וזיהה אותו אז כנציגו הראשי של חזבאללה בדרום אמריקה. המשרד מסר כי הוא העביר מידע בין הנהגת חזבאללה לגורמים בדרום אמריקה והיה מעורב בהעברת כספים שנאספו בברזיל לחזבאללה בלבנון. כך עשוי להיווצר צינור "מהקהילה אל הרשת": לגיטימציה דתית מאפשרת גישה חברתית; גישה חברתית יוצרת יחסי אמון; יחסי אמון יכולים לתמוך ברשתות גיוס כספים וברשתות לוגיסטיות; ובמקרים חריגים, שבהם קיימות ראיות להטלת משימות או לגיוס, רשתות אלה עשויות לספק סביבה מאפשרת לפעילות חשאית.

בסאו פאולו, ראוי מסגד Mesquita do Brás לבחינה מוגברת בשל החפיפה המדווחת בין פעילות דתית לבין רשתות הקשורות לאיראן ולחזבאללה. המסגד אירח אנשי דת לבנונים ואיראנים, ארגן אירועי הנצחה לכבוד אישים פוליטיים ודתיים איראנים ועסק בפעילות גיוס כספים. בנוסף, לפי הדיווחים, כמה מאנשי הדת הקשורים למסגד שמרו על קשרים עם רשתות

הקשורות לחזבאללה. דיווחים עצמאיים ממקורות גלויים זיהו אף הם את Mesquita do Brás כמרכז חשוב לרשתות דתיות וקהילתיות הקשורות לחזבאללה בברזיל.

המודל האיראני: מיקור חוץ

הפעילות הדתית והחינוכית של איראן מהווה רק ממד אחד בנוכחותה הרחבה יותר בברזיל. אף שמאמצים אלה נועדו בעיקר לטפח השפעה וקשרים ארוכי טווח בתוך קהילות מקומיות, טהרן פיתחה גם שיטות חשאיות יותר לפעולה מעבר לים. שיטות אלה כוללות הישענות על מתווכים מקומיים, על ארגוני פשיעה ועל אנשים שאין להם קשר גלוי לאיראן לצורך איסוף מודיעין, מעקב ובמקרים מסוימים גם פיגועים. שלא כמו הרשתות הדתיות והתרבותיות, הפועלות ברובן במרחב הציבורי, הסדרים חשאיים אלה נועדו להסתיר את מעורבותה של איראן ולהקשות על זיהוי האחראים. הבנת ההבחנה הזאת חיונית להערכת מכלול הפעילות האיראנית בברזיל, מטיפוח השפעה ועד הכנה אפשרית של פעולות חשאיות.

בהקשר זה, פעולותיה של איראן מעבר לים מדגימות יותר ויותר מאפיין חשוב: טהרן אינה זקוקה בהכרח לשלוח פעילים איראנים לביצוע כל משימה. ארגוני הביטחון האיראניים מנסים לגייס מתווכים, רשתות פשיעה ואנשים שגויסו מקומית כדי לבצע מעקב או פיגועים מעבר לים. משרד האוצר האמריקאי תיעד את הנוהג האיראני הרחב הזה, וציין כי טהרן השתמשה בארגוני פשיעה ובגורמי צד שלישי בתכנון פעולות מעבר לים כדי לטשטש את המעורבות האיראנית ולשמר יכולת הכחשה סבירה. הדבר יוצר בעיה קשה במיוחד של מודיעין נגדי: האדם שמבצע בסופו של דבר את המעקב, אוסף את המידע, מעביר את הכסף או מבצע את הפיגוע עשוי להיות חסר כל פרופיל איראני גלוי. הוא עשוי להיות פושע שגויס תמורת כסף, גורם מקומי בעל מניעים אידאולוגיים או מתווך המרוחק כמה דרגות מהגורם שהטיל את המשימה במקור – קרי, מאיראן.

לקחים לברזיל מאוסטרליה ומאיטליה

המקרה האוסטרלי ממחיש מדוע יש להתייחס לתשתית הדיפלומטית האיראנית ולתשתית הקרובה אליה כאל סוגיה של מודיעין נגדי, ולא רק כאל סוגיה של מדיניות חוץ. באוגוסט 2025 הודיעה ממשלת אוסטרליה כי ל-ASIO (שירות הביטחון והמודיעין האוסטרלי) יש די מודיעין כדי להעריך שממשלת איראן עמדה מאחורי שתי התקפות אנטישמיות לפחות: הצתת מסעדת Lewis' Continental Kitchen בסידני באוקטובר 2024 וההתקפה על בית הכנסת עדת ישראל במלבורן בדצמבר 2024. ASIO העריך כי משמרות המהפכה פעלו באמצעות שכבות של מתווכים ושל שלוחים פליליים שנועדו להסתיר את חלקה של טהרן. הלקח לברזיל הוא שאיראן הוכיחה הן כוונה והן יכולת להנחות פעילות חשאית מעבר לים ובה בעת לשמר יכולת הכחשה סבירה באמצעות מתווכים. לפיכך, ניטור שיטתי של הנוכחות הרחבה של המדינה האיראנית בברזיל חשוב מבחינה אסטרטגית: אנשי הצוות הדיפלומטי ואנשי הקשר החיצוניים שלהם; קשרים עם מוסדות דתיים ואנשי דת הקשורים לאיראן; משלחות אורחות; מתווכים פיננסיים ומסחריים; נסיעות בין ברזיל, איראן ולבנון; ופעילותם של מוסדות תרבות וחינוך הקשורים לטהרן.

גם איטליה מציעה דוגמה רלוונטית. בינואר 2026 נטען בדיווחים בתקשורת האיטלקית כי רשתות מודיעין איראניות פועלות ברומא. הדיווחים זיהו את המרכז התרבותי הקשור לשגרירות איראן כמוקד אפשרי לגיוס, לפעילות מודיעינית ולניטור סייבר. אף שאין להתייחס לטענות אלה כראיה חותכת למעשים פסולים, הן מדגישות את אופיים הדו-שימושי האפשרי של תשתיות דיפלומטיות ותרבותיות.

עבור ברזיל, אוסטרליה ואיטליה מציעות שני לקחים משלימים. המקרה האוסטרלי ממחיש את הסיכונים המבצעיים הכרוכים בפעילות איראנית המתנהלת תחת כיסוי דיפלומטי. הדיווחים האיטלקיים מצביעים על האפשרות שמוסדות תרבות יספקו סביבה לפעילות מודיעינית. יחד, מקרים אלה מדגישים את החשיבות שבבחינת סיכונים אפשריים לפני שהם מתפתחים לאירועי ביטחון ברורים. המתנה עד שאיום מבצעי הופך לגלוי עלולה להביא לזיהוי רק בשלב מתקדם.

לוחמת מידע

פעילותה של איראן אינה מוגבלת לרשתות חשאיות. טהרן משקיעה רבות גם בנרטיבים. HispanTV, המופעלת בידי רשות השידור הממלכתית של איראן, IRIB, היא אחד הכלים הבולטים להעברת מסרים בשפה הספרדית באמריקה הלטינית. במקביל, תוכן בשפה הפורטוגזית מרחיב את יכולתה של טהרן להגיע לקהלים ברזילאיים.

הפעילות האיראנית בתחום המידע משלבת לעיתים קרובות נרטיבים אנטי-אמריקאיים, אנטי-ישראליים, אנטי-"אימפריאליסטיים" והתומכים ב"ציר ההתנגדות". אין לפטור ממד זה כתעמולה שאינה קשורה לביטחון. מבצעי השפעה

יכולים לעצב את הסביבה שבה מתרחשות פעולות תוקפניות יותר. הם יכולים לאתר קהלים אוהדים, לנרמל נרטיבים קיצוניים, להעצים קיטוב וליצור קהילות דיגיטליות שדרךן אפשר לעבור בהמשך מאינטראקציה מקוונת למגע ישיר.

קריפטו כשכבה פיננסית חדשה של חזבאללה

הרשתות הדתיות, התרבותיות והחשאיות שנדונו לעיל מהוות ממדים שונים של פעילות איראן וחזבאללה בברזיל. ואולם תחזוקת הרשתות הללו, התמיכה בפעילים והעברת משאבים מעבר לגבולות מחייבות גם גישה לתשתית פיננסית. בעבר הסתמך חזבאללה על שליחי כסף מזומן, על מערכות בלתי פורמליות להעברת כספים, על עסקים מסחריים ועל מתווכים מהימנים כדי להעביר כספים בין אמריקה הלטינית למזרח התיכון. השימוש הגובר במטבעות קריפטו הוסיף ממד חדש לפעילויות אלה, והוא מאפשר להעביר כספים באמצעות רשתות פיננסיות שאין להן קשר גלוי מידי לאיראן או לחזבאללה, ובכך גם מסייע לעקוף סנקציות מערביות.

התפתחות זו רלוונטית במיוחד לברזיל, שבה שוק קריפטו נרחב ומתווכים פיננסיים בלתי פורמליים יוצרים הזדמנויות לעסקאות חוצות גבולות. כשם שארגוני הביטחון האיראניים נשענו על אנשים שגויסו מקומית ועל רשתות פשיעה כדי לבצע פעולות מעבר לים, כך רשתות פיננסיות הקשורות לחזבאללה עשויות ליהנות ממתווכים שאינם קשורים רשמית לארגון. לפיכך האתגר העומד בפני גורמי אכיפת החוק אינו מסתכם בזיהוי מממנים מוכרים של חזבאללה. הוא כולל גם בחינה אם גורמים פיננסיים הנראים בלתי קשורים, וכן עסקאות קריפטו, קשורים לרשתות שכבר זוהו עם מימון טרור.

השימוש הנרחב של חזבאללה בקריפטו מתועד היטב, והרשויות מגבירות בעקביות את מאמציהן ליירט את שיטת המימון הזו. הדוגמה המשמעותית ביותר הן: הטלת סנקציות בידי משרד האוצר האמריקאי על חלפן כספים סורי שפעל מלבנון וסיפק לחזבאללה ארנקים דיגיטליים לקבלת כספים מ-RGC-QF; ולאחרונה מבצע Economic Outcast, שהגדיר רשמית נכסים דיגיטליים כאחד מחמישה מגזרים כלכליים איראניים החשופים כעת לסנקציות משניות. במקביל, המטה הלאומי ללוחמה כלכלית בטרור (המט"ל) תופס ברציפות ארנקי USDT (מטבע קריפטו יציב הצמוד לדולר האמריקאי), וכן ארנקים אחרים הקשורים לבורסות ולגופים המזוהים עם משמרות המהפכה ועם חזבאללה בסוריה, באיראן, בעיראק, בעזה ומעבר להן.

ואולם הרשויות בברזיל טרם הכירו בתופעה החדשה: אנשים שאין להם זיקה מוצהרת לחזבאללה או לאיראן, ולכאורה אינם קשורים לרשת טרור כלשהי, ובכל זאת שולחים סכומים משמעותיים לרשתות כאלה. חלקם כבר היו נתונים לבדיקה בעניינים שאינם קשורים לכך כלל, וארנקיהם אף נזכרו בהליכים משפטיים. עם זאת, איש לא בחן את הארנקים הללו כדי לברר ממי נשלח אליהם כסף או למי הועברו מהם כספים. חשיפה זו מתבררת רק לאחר שמתחקים אחר גרף העסקאות.

פרשת Braiscompany: ז'ואל פריירה

ממצאי פרשת Braiscompany הם דוגמה מאלפת לאופן שבו אנשים ללא זיקה גלויה לטרור או קשרים כלכליים גלויים לחזבאללה עשויים עדיין להיות חלק מרשתות הקשורות לאיראן.

באפריל 2025 נגזרו על ז'ואל פריירה דה סוזה ועל כמה מנהלים נוספים הקשורים ל-Braiscompany – חברת השקעות ברזילאית במטבעות קריפטו שהייתה מעורבת במרמה פיננסית רחבת היקף ובמערך הלבנת הון – עונשי מאסר מצטברים בסך 171 שנים, בגין ניהול מוסד פיננסי ללא רישיון והלבנת כספים באמצעות חברות קש וארנקים לא מוסדרים של מטבעות קריפטו. פריירה, שזוהה כמפעיל הראשי של המערך, נדון ל-128 שנות מאסר בגין מעילה בכספים והעברתם ברחבי הרשת.

בכתבי הטענות של התביעה זוהו שני ארנקים שהובילו לפריירה. התביעה עסקה בהעברת כספים מארנקיו של פריירה אל מייסדי Braiscompany, שנגזרו גם עליהם עונשים פליליים. אולם בכתב התביעה לא הוזכרה כל התנהגות עסקית אחרת.

בבדיקת הממצאים שערכה NOMINIS, שהתבססה על ניתוח מודיעין בלוקצ'יין המשלב רישומי עסקאות פומביים, נתוני שיוך של ארנקים, הכרזות סנקציות ורישומים שיפוטיים בברזיל, אותרו עסקאות של Braiscompany המובילות אל אשכולות ארנקים ושירותים פיננסיים הקשורים לחזבאללה ולמשמרות המהפכה. לפי ניתוח NOMINIS, גרף העסקאות הרחב יותר של שני הארנקים של פריירה מצביע על חשיפה ישירה לאשכול של שירותים הקשורים לחזבאללה ולמימון טרור. הוא מגיע גם לארנק הקשור לתשתית של משמרות המהפכה בתוך שלושה צעדים (hops). אחד הארנקים מחובר ל-PagCrypto, דלפק מסחר במטבעות קריפטו מחוץ לבורסה (OTC) הממוקם בברזיל, שעדיין פועל תחת השם PagFinance. דלפקי OTC מאפשרים עסקאות גדולות במטבעות קריפטו מחוץ לבורסות הרגילות, ובכך עשויים להקשות על זיהוי האנשים העומדים מאחורי העסקאות ועל מעקב אחר תנועת הכספים בין נכסים דיגיטליים למערכות פיננסיות

מסורתיות. לכן קשר זה רלוונטי להבנת האופן שבו רשתות קריפטו החשופות פוטנציאלית למימון בלתי חוקי עשויות להצטלב עם שירותים פיננסיים לגיטימיים. עם זאת, הוא אינו מעיד כשלעצמו על ביצוע עבירות מצד PagCripto או PagFinance.

באמצעות ניתוח קשרי עסקאות ישירים ועקיפים זיהתה NOMINIS חשיפה פיננסית שייתכן שההליכים הפליליים המקוריים לא בחנו. קשרים אלה אינם מוכיחים כשלעצמם שבעלי הארנקים מימנו ביוזעין את חזבאללה או פעלו מטעם גורמים איראניים; הם מצביעים על קשרים פיננסיים אפשריים שמצדיקים המשך חקירה.

פריירה ממחיש את הקושי בזיהוי קשרים פיננסיים עקיפים: אדם שאין לו זיקה גלויה לאיראן או לחזבאללה, ואשר הורשע בעבירות פיננסיות, עשוי להימצא ברשת עסקאות המגיעה גם לגורמים הקשורים למימון טרור. אין בממצאי הניתוח כדי לקבוע שפריירה גויס בידי גורמים אלה, הכיר את זהותם או פעל עבורם ביוזעין.

פרשת Braiscocompany ממחישה את מגבלותיה של חקירה פלילית המתמקדת בעבירות הכלכליות שבגינן נפתחה. גם כאשר מזוהים ארנקים וזרמי כספים, אין הכרח שהחקירה תבחן את מלוא קשריהם לגורמים נוספים. ניתוח בלוקצ'יין עשוי להצביע על כיווני חקירה חדשים, אך יש לבחון כל קשר כזה בזהירות ולהבחין בין חשיפה עקיפה לבין העברה מכוונת של כספים לגורמי טרור.

על ברזיל לעבור מניטור למניעה

באמריקה הלטינית קיימות רשתות דתיות ואידאולוגיות הקשורות לאיראן; לחזבאללה יש היסטוריה מתועדת של פעילות פיננסית וארגונית באזור; רשויות אמריקאיות זיהו אישים הקשורים לחזבאללה ולברזיל; והרשויות הברזילאיות עצמן חקרו גיוס לכאורה של פעילים לביצוע פיגועים מטעם חזבאללה.

התגובה הנכונה מצד ברזיל צריכה אפוא להתמקד במניעה מבוססת מודיעין: הכרזה על חזבאללה כארגון טרור; מיפוי רשתות; מעקב אחר תזרימים פיננסיים חשודים (לרבות באמצעות ניתוח בלוקצ'יין של ארנקים, גם כשמדובר באנשים שאין להם זיקה מוצהרת לאף אחת מהרשתות שתוארו לעיל); חיזוק שיתוף הפעולה בין רשויות פדרליות לרשויות מדינתיות; בחינת הקשרים בין גורמים מעבר לים לבין מתווכים מקומיים; וניטור הגבול שבו פעילות דתית או פוליטית לגיטימית עלולה להיות מנוצלת לאיסוף מודיעין, לגיוס או להכנה מבצעית. דוגמה חיובית אחת היא מבצע Trapiche שפתחה בו המשטרה הפדרלית של ברזיל ב-8 בנובמבר 2023. המבצע כוון נגד רשת הקשורה לכאורה בחזבאללה, החשודה בתכנון פיגועים נגד יעדים יהודיים וישראלים בברזיל. הרשויות הברזילאיות עצרו שני חשודים וביצעו 11 חיפושים מכוח צווים בסאו פאולו, במינאס ז'ראיס ובמחוז הפדרלי. המבצע הראה שרשתות הקשורות לחזבאללה עשויות להוות איום ביטחוני מוחשי בברזיל, החורג מהשפעה אידאולוגית, ממעורבות פוליטית ומגיוס כספים, ומגיע עד לתכנון אפשרי של פיגועים נגד יעדים יהודיים וישראלים על אדמת ברזיל.

ברזיל יכולה לשמש זירת השפעה, סביבה פיננסית, מאגר גיוס ויעד אפשרי. השאלה המרכזית אינה עוד אם איראן או חזבאללה עשויות לבנות תשתית מבצעית בברזיל. השאלה החשובה יותר היא אם רכיבים של תשתית כזו כבר קיימים, ואם הרשויות הברזילאיות מסוגלות לזהות את הרגע שבו השפעה הופכת להכנה מבצעית לפני שהוא קורה.

ניצוחו של הנשיא לולה בבחירות והמשך שלטונו בברזיל עשויים ליצור הזדמנות משמעותית עבור איראן וחזבאללה להעמיק את פעילותן במדינה. על רקע התחזקותן של ממשלות ימין פרו-מערביות בכמה ממדינות אמריקה הלטינית, המגבירות את שיתוף הפעולה הביטחוני עם ארצות הברית ונוקטות צעדים להגבלת פעילותן של איראן וחזבאללה, סביר שטראן תראה בברזיל זירה בעלת חשיבות אסטרטגית גוברת. המשך שלטונו של לולה, לצד יחסיו המדיניים עם איראן והיעדר הכרזה ברזילאית על חזבאללה כארגון טרור, עלולים לעודד את טראן ואת חזבאללה להרחיב את פעילות ההשפעה שלהן, לבסס קשרים עם גורמים מקומיים ולפתח תשתיות פיננסיות ולוגיסטיות.

דווקא בנסיבות אלה, חשוב שההנהגה הברזילאית לא תטעה לחשוב כי יחסיה הטובים יחסית עם איראן מעניקים לה חסינות מפני פעילות מודיעינית או מבצעית איראנית בשטחה. הניסיון מלמד כי טראן עשויה לנצל קשרים דיפלומטיים, כלכליים ותרבותיים גם לקידום יעדים חשאיים, וכי היעדר עימות מדיני אינו מבטיח היעדר איום ביטחוני. בה בעת, חרף המתוחות המדינית בין ישראל לברזיל, על ישראל להמשיך ולסייע לרשויות הברזילאיות להתמודד עם פעילותן של איראן וחזבאללה, באמצעות שיתוף מודיעין, העברת ידע מקצועי וסיוע בחשיפת רשתות מימון ותשתיות חשאיות. מדובר באינטרס משותף לשתי המדינות, שכן פעילותן של רשתות אלה עלולה לסכן לא רק יעדים ישראלים ויהודיים, אלא גם את ביטחונה וריבונותה

של ברזיל. המחלוקת המדיניות בין ירושלים לברזיליה אינן צריכות למנוע שיתוף פעולה ביטחוני מול איום ששתי המדינות עשויות לשלם מחיר כבד אם יתעלמו ממנו.